

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ
КАФЕДРА ЮНЕСКО
«ДУХОВНО-КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ ВИХОВАННЯ ТА ОСВІТИ»**

**ДУХОВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ:
методологія, теорія і практика**

Збірник наукових праць

Випуск 1 (103)

Київ, 2022

Рекомендовано Вченою радою Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (протокол № 12 від 24.06.2022 р.)

Редакційна колегія

Шевченко Г.П. – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор науково-дослідного Інституту духовного розвитку людини, завідувач кафедри ЮНЕСКО «Духовно-культурні цінності виховання та освіти», завідувач кафедри педагогіки, м. Київ (**головний редактор**); **Зеленов С.А.** – доктор педагогічних наук, професор, м. Київ; **Бех І.Д.** – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, м. Київ; **Філіпчук Г.Г.** – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, м. Київ; **Миропольська Н.С.** – доктор педагогічних наук, професор, м. Київ; **Пелех Ю.В.** – доктор педагогічних наук, професор, м. Рівне; **Помиткін Е.О.** – доктор психологічних наук, професор, м. Київ; **Сватко Ю.І.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри ЮНЕСКО «Права людини, мир, демократія, толерантність та міжнародне взаєморозуміння», м. Київ; **Базалук О.О.** – доктор філософських наук, професор, м. Київ; **Вітченко А.О.** – доктор педагогічних наук, професор, м. Київ; **Тюріна Т.Г.** – доктор педагогічних наук, доцент, м. Львів; **Антоненко Т.Л.** – доктор психологічних наук, професор, м. Київ; **Чурчін М.М.** – доктор педагогічних наук, доцент, м. Київ; **Ернст Вагнер** – доктор філософії, координатор кафедри ЮНЕСКО «Мистецтво і культура в освіті», м. Ерланген-Нюрнберг, Німеччина; **Галена Іванова** – доктор педагогічних наук, доцент, м. Пловдив, Болгарія; **Анна Клим-Климашевська** – доктор педагогічних наук, професор, м. Седльце, Польща; **Леслі Джон Френсіс** – доктор філософії, доктор літератури, доктор богослов'я, член колегії вчителів, член Британського психологічного товариства, м. Ковентрі, Великобританія; **Крістофер А. Льюїс** – доктор філософії, професор, м. Лідс, Великобританія; **Джон Вейн Фішер** – доктор педагогічних наук, професор, Австралія; **Д. Пол Шафер** – магістр мистецтв, доцент, директор проекту Світова культура, м. Маркхем, Канада; **Рашидова С.С.** – кандидат педагогічних наук, доцент, м. Київ (**відповідальний редактор**).

Збірник наукових праць «Духовність особистості: методологія, теорія і практика» внесено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 02.07.2020 № 886, кат. Б).

Журнал включено до Міжнародної бази даних Ulrich's Periodical Directory (2013 р.), повнотекстової бази даних Open Academic Journals Index (2014 р., CGI OAJI – 0.350), Google Scholar (2014 р., h-індекс 2021 – 17), Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (2008 р.), Міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus International (ICI 2020 – 82.37).

Офіційний сайт збірника: https://journals.snu.edu.ua/?journal=DOMTP_SNU&page=index

Д85 **Духовність особистості: методологія, теорія і практика** : збірник наукових праць / Гол. редактор Г. П. Шевченко. – Вип. 1 (103). – Київ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2022. – 316 с.

У збірнику висвітлюються актуальні питання методології, теорії й практики розвитку духовної культури особистості в сучасних соціокультурних умовах.

Матеріали збірника можуть бути використані науковцями в галузі педагогіки та психології духовності, аспірантами, педагогами-практиками.

Статті порецензовано членами редакційної колегії.

© Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2022

УДК 378.015.31:78.087.68(477)

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2022-103-1-223-232>

ВІДРОДЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ ДИТЯЧОГО ХОРОВОГО ВИКОНАВСТВА В УКРАЇНІ У ХХІ СТОЛІТТІ

О. Ф. Сбітнєва

ORCID 0000-0002-2201-2120

У статті досліджуються історія розвитку дитячого хорового виконавства в Україні з другої половини ХХ століття до наших часів, проаналізовано діяльність та творчі досягнення дитячих хорових шкіл як центрів виховання у підростаючого покоління любові до хорового мистецтва.

Підкреслено, що в Україні існують давні традиції дитячого хорового виконавства та накопичено чималий практичний досвід виховання дітей у хорових колективах.

Автор статті зазначає, що існує факт суттєвого зменшення значення дитячого хорового виконавства в навчально-виховних закладах освіти, що потребує відродження, збереження та збагачення традицій дитячого хорового виконавства в Україні.

Проаналізувавши досвід практичної діяльності дитячих хорових колективів в Україні, автор констатує, що хоровий спів завжди був найбільш доступний, емоційний вид дитячої колективної творчості, який має вплив на духовний, емоційний, естетичний розвиток дітей.

Автор статті зазначає, що вокально-хорове виховання впливає на формування музичної культури підростаючого покоління.

Підкреслено, що існує необхідність відродження традицій масового дитячого хорового виконавства в Україні, що полягають у прищепленні в підростаючого покоління любові до національного музичного мистецтва шляхом залучення до хорової діяльності; особистісного розвитку та творчої реалізації кожного учасника хору; концертної діяльності; активної участі у конкурсах та фестивалях, де хорові колективи зможуть гідно представляти та популяризувати українське хорове мистецтво не тільки у межах нашої країни, а й за кордоном.

Ключові слова: дитяче хорове виконавство, дитячі хорові школи, хорове мистецтво, музична культура, хор, хоровий спів, хоровий колектив, шкільний хор, дитяча хорова студія, діти, підростаюче покоління, традиції, дитяча творчість, хорові конкурси, фестивалі.

Постановка проблеми у загальному виді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В Україні існують давні традиції дитячого хорового виконавства та накопичено чималий практичний досвід виховання дітей у хорових колективах. Якщо згадати історію, дитяче хорове виконавство завжди було самим доступним, популярним та емоційним видом масової дитячої творчості. На жаль, в наш час хоровий спів став не таким популярним, як раніше. Багато дітей через те, що сьогодні все більшої популярності набуває сольний спів та естрадне вокальне виконавство, мають бажання співати сольно. Але саме хорове виконавство залишається одним з дієвих засобів гармонійного розвитку й формування естетичної культури дитячої особистості, адже у дітей розвиваються не тільки музичні здібності й вокально-хорові навички, а й емоційно-почуттєва сфера, творчий потенціал, пам'ять, уява, виховуються особистісні якості, як воля, цілеспрямованість, патріотизм, здібності працювати у команді тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Ефективні виховні можливості хорового мистецтва як джерела для виховання гармонійної, творчої дитячої особистості підкреслюють провідні педагоги, диригенти, композитори, теоретики і музикознавці: А. Авдієвський, А. Болгарський, Г. Верьовка, І. Гадалова, А. Лащенко, О. Лобова, О. Майба, М. Михайлова, П. Муравський, О. Олексюк, Г. Падалка, Е. Печерська, Л. Сбітнева, М. Стасюк, Г. Струве, О. Ростовський, Л. Хлебнікова та ін.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. У процесі дослідження було виявлено, що існує достатня кількість наукової літератури, де обґрунтовується виховний потенціал хорового мистецтва, але факт суттєвого зменшення значення дитячого хорового виконавства в навчально-виховних закладах освіти потребує відродження, збереження та збагачення традицій дитячого хорового виконавства в Україні.

Мета статті – дослідження історії розвитку дитячого хорового виконавства в Україні, діяльності дитячих хорових шкіл як центрів виховання у підростаючого покоління любові до хорового мистецтва.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Друга половина ХХ століття ознаменувалася бурхливим розвитком хорової масовості та активізацією позакласної музично-виховної роботи в загальноосвітніх школах. Розповсюджувалися шкільні хори молодших, середніх та старших класів, різноманітні гуртки сольного та ансамблевого співу. Починали створюватися хорові школи на базі дитячих хорових колективів. Всі ці

чинники дають поштовх для розвитку дитячого хорового виконавства в Україні.

Однією з перших хорових шкіл в Україні була Львівська державна хорова школа «Дударик», що була створена в 1989 році Миколою та Любов'ю Кацалами, а також Лесею Чайковською. Заняття проходили в приміщеннях колишнього міського шпиталю Святого Лазаря. Базою школи став хор хлопчиків і мужчин зі Львова, який трансформувався спочатку в народну хорову капелу, далі в Державну хорову капелу і врешті в Державну академічну хорову капелу «Дударик». За роки успішної творчої діяльності колектив дав понад 2500 концертів у найбільш престижних концертних залах України і світу, серед яких Карнегі Хол, Варшавська філармонія, собор паризької Богоматері, національна опера України, Палац Україна (Сбітнева, 2015, с.111).

Друга українська дитяча хорова школа була заснована в Мукачеві. У 1983 році був заснований Мукачівський хор хлопчиків – хорова студія, що стала ядром для створення у 1989 році Мукачівської міської експериментальної хорової школи хлопчиків та юнаків, а у 1991 році – Мукачівської хорової школи хлопчиків та юнаків. Засновником, художнім керівником та директором даної школи став відомий композитор, заслужений діяч мистецтв України, член Національної спілки композиторів України – Володимир Волонтир. Хормейстером молодшого хору школи стала Оксана Волонтир. Концертні програми хору складаються з кращих зразків української хорової класики (Д. Бортнянський, М. Лисенко, М. Леонтович, К. Стеценко), західноєвропейської музики (Й. Бах, В. Моцарт, Дж. Перголезі, Ф. Шуберт), творів сучасних українських та зарубіжних авторів, українських народних пісень. За довгі роки своєї творчості колектив представив найкращі українські хорові твори в країнах Європи (Мукачівська хорова школа хлопчиків та юнаків).

У 1982 році на базі СШ № 147 була відкрита Дитяча хорова студія, а у 1991 році, в результаті реорганізації студія стала Харківською дитячою хоровою школою. Засновником школи є професор Кулик Юрій Іванович. На сьогодні навчаються 130 дітей, віком від 6 до 16 років. В хоровій школі займаються творчі колективи, серед яких: хор молодших класів «Пелікан», хори старших класів «Мрія» та «Едельвейс», вокальний ансамбль «Камертон», які активно виступають на мистецьких заходах, а також постійно беруть участь у різних хорових конкурсах та фестивалях (Юнда, 2021, с. 85).

У 1991 році у Кам'янці-Подільському за сприяння тодішнього заступника міністра культури Ю. Богуцького було створено першу на Поділлі міську дитячу хорову школу. В 1992 році школа розпочала

навчальний процес. Засновник навчального закладу Іван Нетеча – художній керівник народної дитячо-юнацької хорової капели «Журавлик».

Діяльність даної школи була направлена на популяризацію та розвиток вокально-хорового виконавства. На даний час школа має багато творчих колективів, які є лауреатами та дипломантами обласних оглядів-конкурсів вокально-хорових колективів мистецьких шкіл. Це хор дівчаток молодших класів, вокальні ансамблі дівчат молодших та старших класів під керівництвом Соломії Герій; хор хлопців «Калинове гроно», вокальні ансамблі хлопців молодших та старших класів під керівництвом Наталії Купінської.

Народна дитячо-юнацька хорова капела «Журавлик» є лауреатами Міжнародних хорових конкурсів і фестивалів: «Тернопільська зоринка-2005», «Артеківські зорі», «Весняні голоси», «Товтри». Капела дала багато концертів у країнах Європи, зробила записи найкращих зразків вітчизняного та зарубіжного хорового мистецтва для фонду Національної радіокомпанії України (Кам'янець-Подільська міська дитяча хорова студія).

В той же час у 1971 році також була створена Стрийська хорова школа «Щедрик», шляхом переростання невеликого дитячого хору хлопчиків спочатку у хорову студію, а потім вже у 1991 році у дитячу хорову школу. Ідея організувати хор хлопчиків належала заслуженому працівнику культури Віктору Романуку та диригенту Ігорю Циклінському. У 1981 році керівником колективу становиться Микола Брик, а вже у 1990 році хор здобуває звання «Зразковий дитячий колектив».

Хорова студія «Щедрика» починає свою роботу у 1990 році і вже осінню колектив рушає на Схід України з літературно-музичною програмою «Єднаймося, браття, бо ми українці». Рік потому знов відбулися концерти в містах та селах Луганської та Полтавської областях .

Далі, в 1991 році на базі студії відкривається Стрийська хорова школа «Щедрик», яка працює по методиці хорового виховання голосу за системою Дмитра Огороднова. На прохання педагогів школи автор приїздить до Стрия з метою демонстрації практичних занять з учнями. Школа активно дає концерти в містах та селах України. У період 2008-2010 років колектив активно приймає участь в хорових фестивалях: Міжнародний фестиваль «На хвилях Стрия», регіональний хор-фесту «Хвалите Господа з небес» (м. Львів), Міжнародний фестиваль колядок і пасторальок (м. Кросно, Польща), Всеукраїнський фестиваль «Велика коляда» (м. Львів), Всеукраїнський конкурс «Весняні голоси» (м. Тисмениця), фестиваль духовної музики Стрийської Єпархії, Галицький фестиваль «Франкове підгір'я», щорічний фестиваль «Співаймо канон» (Молчко, 2017).

У 1995 році, за сприяння хорових диригентів та педагогів Леоніда та Людмили Ягло, виникла перша Приватна дитяча музична вокально-хорова школа Фонду культурно-освітніх ініціатив «АЕДА». Сьогодні у школі навчаються діти віком від 5 до 17 років. Викладачами школи є видатні діячі мистецтва, досвідчені фахівці, лауреати Міжнародних та Всеукраїнських конкурсів. Вихованці школи успішно представляють Україну на міжнародних хорових фестивалях та конкурсах. Варто зазначити, що хор «АЕДА» включений до іміджевого видання про провідні творчі колективи України «Мистецький Олімп України» (Уманський дитячий хор «АЕДА» відомий далеко за межами рідного міста).

В той же час у 1995 році на базі одеської дитячої школи мистецтв № 3 був створений викладачем Селіною Інгою хор, який у 2001 році отримав назву «Соловейко», а в 2011 році колектив здобув звання «зразковий», підтвердивши його у 2015 і в 2018 роках. Хор гастролював з концертами у містах Варна (Болгарія), Балатонфюред (Угорщина), Теплице та Прага (Чехія), Париж (Франція). Хоровий колектив неодноразово ставав лауреатом та володарем «Гран-Прі» фестивалів і конкурсів, таких як «Золотий Орфей» (2007 р., 2009 р. м. Кіровоград), «Південна Пальміра» (2004 р., 2013 р. м. Одеса), «Квітуча Чехія» (2016 р. Чехія), «Spring Tale» (2017 р. Чехія), «Срібний голос Нотр-Дам» (2016 р. Париж, Франція), «Di Danza e Musica dal Mondo» (2018 р. м. Линьяно, Італія) (Зразковий дитячий хоровий колектив «СОЛОВЕЙКО» КЗПСО мистецької школи № 10 м. Одеси).

У 1996 році була створена дитяча хорова школа «Зоринка» у місті Тернопіль заслуженим працівником освіти України та художнім керівником хору Ізидором Доскочем. Історія хорової школи «Зоринка» розпочалася у 1980 році зі створення хорового гуртка «Зоринка» при міському Палаці піонерів. Звання «Зразковий дитячий хор» колектив отримав у 1988 році, а у 2002 році – «Народна хорова капела». З 2017 року художній керівник хору та директор хорової школи стає Анжела Доскоч. Колектив – постійний учасник хорових конкурсів, фестивалів, концертів: Всеукраїнський конкурс хорових колективів ім. М. Леонтовича – отримав I місце (1993 р.); Перша Всесвітня хорова олімпіада – срібні та бронзова медалі (2000 р., Австрія), всеукраїнські та міжнародні конкурси – перші премії та дипломи першого ступеня (1988-2021 рр.); Перший міжнародний конкурс хорових колективів ім. Й. Брамса – два срібних дипломи (Німеччина). Хор активно працює з відомими українськими композиторами: І. Кириліною, Б. Фільц, І. Щербаковим (Зоринка).

У ХХІ столітті дитяче хорове виконавство продовжує розвиватися, дитячі хорові колективи приймають активну участь у хоровому житті

України, виступають на всеукраїнських та міжнародних хорових конкурсах, фестивалях, де отримують престижні нагороди.

У 2001 році на базі Здолбунівської дитячої музичної школи виникає дитячий хор «Іскринка». Художнім керівником хору є Олена Сачева – викладач-методист, завідувача відділом вокально-хорових дисциплін Здолбунівської музичної школи. У 2013 році хор «Іскринка» успішно представив Рівненську область на заключному концерті переможців всеукраїнського конкурсу дитячої творчості «Сузір'я талантів» у м. Києві (Сачева, 2014, с. 10).

У 2007 році в місті Одеса, на базі КПНЗ «Дитяча музична школа № 7» був створений дитячий хор «Ліра», який у 2013 році здобув звання «Зразкового». Художній керівник колективу Савенко Наталія. Хор бере активну участь в міських, Всеукраїнських, Міжнародних фестивалях і конкурсах. До репертуару хору входять класичні, народні, духовні, а також сучасні твори одеських композиторів – О. Польового, Ю. Гомельської, К. Майденберг-Годорова, І. Францескевич (Зразковий дитячий хор «Ліра»).

Ще один відомий колектив – Камерний дівочий хор КССМШ ім. М.В. Лисенка. З 2008 року керівник колективу заслужений діяч мистецтв України Пучко-Колесник Юлія Віталіївна. Хор гідно представляє нашу країну на різних концертних заходах. У 2015 році виступав з сольним концертом в штаб-квартирі ЮНЕСКО в рамках фестивалю «З Україною в серці», в 2016 році після перемоги на міжнародному хоровому конкурсі «Eterna Roma» у Римі, заспівав на службі у Ватикані з Папою Франциском та разом помолилися за мир духовним гімном нашої держави – «Молитвою за Україну» Миколи Лисенка. У 2017 році хор виграв Гран-прі в усіх трьох номінаціях найпрестижнішого світового хорового конкурсу «Хорові ігри націй» в Берліні, за результатами якого колектив отримав 1 місце серед кращих хорів світу у духовній категорії та 2 місце серед 1000 кращих хорів світу у загальному рейтингу «INTERKULTUR». Хор активно бере участь у благодійних концертах в військових шпиталях та концертах пам'яті українських героїв: концерт-реквієм пам'яті Василя Сліпака в Українському культурному центрі при посольстві України у Франції; в червні 2016 року за запрошенням нормандської хорової асоціації «Arc en ciel» хор виступав в рамках фестивалю української культури в місті Верней, Нормандія; у жовтні 2016 року за запрошенням української діаспори в Литві концерти у містах Каунасі та Вільнюсі; 5 лютого 2017 року за запрошенням посольства України у Німеччині та української діаспори концерт у Мюнхенській філармонії; в жовтні 2017 року за підтримкою міністерства культури та благодійної організації «Майдан Гідності» у

Івано-Франківській філармонії концерт пам'яті Героя Небесної Сотні Романа Гурика (Камерний дівочий хор КССМШ ім. М. В. Лисенка).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, проаналізувавши історію дитячих хорових шкіл та практичну діяльність дитячих хорових колективів в Україні, можна стверджувати, що хоровий спів завжди був найбільш доступний, емоційний вид дитячої колективної творчості, який має вплив на духовний, емоційний, естетичний розвиток дітей. Саме вокально-хорове виховання впливає на формування музичної культури підростаючого покоління. І тому є необхідність відродження традицій масового дитячого хорового виконавства в Україні, що полягають у прищепленні в підростаючого покоління любові до національного музичного мистецтва шляхом залучення до хорової діяльності; особистісного розвитку та творчої реалізації кожного учасника хору; концертної діяльності; активної участі у конкурсах та фестивалях, де хорові колективи зможуть гідно представляти та популяризувати українське хорове мистецтво не тільки у межах нашої країни, а й за кордоном.

Література

1. Горбенко С. С. Дитяче хорове виховання в Україні : навчально-методичний посібник. К. : ІЗМН, 1999. 253 с.
2. Зоринка. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Зоринка> (дата звернення: 11.05.2022).
3. Зразковий дитячий хоровий колектив «СОЛОВЕЙКО» КЗПСО мистецької школи №10 м. ОДЕСИ. URL: <https://uchora.com.ua/Choir/Details/9756cbff-7d29-44f1-9c7e-360aa4d45bec> (дата звернення: 05.05.2022).
4. Зразковий дитячий хор «Ліра». URL: <https://uchora.com.ua/Choir/Details/696c97ec-a343-425f-a1b9-af9f3e09f1a1> (дата звернення: 05.05.2022).
5. Камерний дівочий хор КССМШ ім. М. В. Лисенка. URL: <https://uchora.com.ua/Choir/Details/76b02fba-1d22-414c-b233-8441ac4fd418> (дата звернення: 28.04.2022).
6. Камянець-Подільська міська дитяча хорова студія. URL: http://zhuravlyk.ucoz.com/index/istorija_shkoli/0-21 (дата звернення: 25.04.2022).
7. Кияновська Л. О. Українська музична культура : навчальний посібник. Львів : Тріада плюс, 2008. 344 с.
8. Лашенко А. Українське хорове мистецтво ХХ століття. *Мистецтвознавство України: Збірник наукових праць*. Київ: Інститут проблем сучасного мистецтва АМУ, 2009. Вип. 10. С. 71–75. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Mysu_2009_10_12.pdf (дата звернення: 13.05.2022).
9. Михайличенко О. В. Музично-естетичне виховання дітей та молоді в Україні (ретроспективно-теоретичний аспект) : монографія. Суми : ВАТ «Сумська обласна друкарня», видавництво «Козацький вал», 2007. 356 с.
10. Молчко У. Творчі здобутки хорових колективів м. Стрий кінця ХХ початку ХХІ століття. *Хорове мистецтво України та його подвижники : матеріали VI*

- Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. 19 – 20 жовт. 2017 р. Дрогобич* : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2017. С. 169-180. URL: <https://dspu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/xorove-mystectvo-urayiny-ta-jogo-podvyzhyuky-2017.pdf> (дата звернення: 13.05.2022).
11. Мукачівська хорова школа хлопчиків та юнаків. URL: <https://mukachevora.gov.ua/upravlinnya-mistom/meshkancyu/kultura/mistecki-shkoli/mukachivska-horova-shkola-hlorchikiv-ta-yunakiv> (дата звернення: 21.04.2022).
 12. Сачева О. Дитячий хор у школі: маленькі тасмніці великого успіху. *Учитель музичного мистецтва*. 2014. № 12. С. 10–14.
 13. Сбітнева Л. М. Розвиток системи музично-естетичного виховання в Україні: історико-педагогічний дискурс: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2015. 186 с.
 14. Уманський дитячий хор «АЕДА» відомий далеко за межами рідного міста. URL: <http://uman.info/ua/tourism/article/umanskyu-dytyachyy-hor-aeda-vidomyu-daleko-za-mezhamy-ridnogo-mista--540.html> (дата звернення: 01.05.2022).
 15. Юнда В. В. Підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / ДЗ «Луганський нац. ун-т ім. Т. Шевченка». Старобільськ, 2021. 285 с.

References

1. Horbenko, S. S. (1999). *Dytiache khorove vykhovannia v Ukraini : navchalno-metodychnyi posibnyk* [Children's choral education in Ukraine: textbook]. K. : IZMN (ukr).
2. Zorynka [Zorynka]. Retrieved from: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Zorynka> (date of appeal: 11.05.2022) (ukr).
3. Zrazkovyi dytiachyi khorovyi kolektyv «SOLOVEIKO» KZPSO mystetskoï shkoly No. 10 m. ODESA [Exemplary children's choir «NIGHTINGALE» KZPSO art school No. 10 of ODESA]. Retrieved from: <https://uchora.com.ua/Choir/Details/9756cbff-7d29-44f1-9c7e-360aa4d45bec> (date of appeal: 05.05.2022) (ukr).
4. Zrazkovyi dytiachyi khor «Lira» [Exemplary children's choir «Lira»]. Retrieved from: <https://uchora.com.ua/Choir/Details/696c97ec-a343-425f-a1b9-af9f3e09f1a1> (date of appeal: 05.05.2022) (ukr).
5. Kamernyi divochyi khor KSSMSh im. M. V. Lysenka [Chamber girls' choir of M.V. Lysenko KSSMSh]. Retrieved from: <https://uchora.com.ua/Choir/Details/76b02fba-1d22-414c-b233-8441ac4fd418> (date of appeal: 28.04.2022) (ukr).
6. Kamianets-Podilska miska dytiacha khorova studiia [Kamyanets-Podilsky City Children's Choir Studio]. Retrieved from: http://zhuravlyk.ucoz.com/index/istorija_shkoli/0-21 (date of appeal: 25.04.2022) (ukr).
7. Kyianovska, L. O. (2008). *Ukrainska muzychna kultura: navchalnyi posibnyk* [Ukrainian musical culture: textbook]. Lviv : Triada plius (ukr).
8. Lashchenko, A. (2009). *Ukrainske khorove mystetstvo KhKh stolittia* [Ukrainian choral art of the twentieth century. Art History of Ukraine: Collection of Scientific Papers]. *Mystetstvoznavstvo Ukrainy: Zbirnyk naukovykh prats*. Kyiv: Instytut

- problem suchasnoho mystetstva AMU, 2009. Vyp. 10. 71–75. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Mysu_2009_10_12.pdf (date of appeal: 13.05.2022) (ukr).
9. Mykhailychenko, O. V. (2007). Muzychno-estetychne vykhovannia ditei ta molodi v Ukraini (retrospektyvno-teoretychnyi aspekt): monohrafiia [Musical and aesthetic education of children and youth in Ukraine (retrospective-theoretical aspect): monograph]. Sumy : VAT «Sumska oblasna drukarnia», vydavnytstvo «Kozatskyi val» (ukr).
 10. Molchko, U. (2017). Tvorchy zdobutky khorovykh kolektyviv m. Stryi kintsia KhKh pochatku KhKhI stolittia [Creative achievements of choirs of Stryi at the end of the 20th and the beginning of the 21st century]. *Khorove mystetstvo Ukrainy ta yoho podvyzhyky : materialy VI Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf. 19 – 20 zhovt. 2017 r.* Drohobych : Redaktsiino-vydavnychiy viddil DDPU im. I. Franka. 169-180. Retrieved from: <https://dspu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/xorove-mystetstvo-urayiny-ta-jogo-podvyzhyky-2017.pdf> (data zvernennia: 13.05.2022) (ukr).
 11. Mukachivska khorova shkola khlopchykiv ta yunakiv [Mukachevo Choral School for Boys and Youth]. Retrieved from <https://mukachevo-rada.gov.ua/upravlinnyamistom/meshkancyu/kultura/mistecki-shkoli/mukachivska-horova-shkola-hlopchikiv-ta-yunakiv> (date of appeal : 21.04.2022) (ukr).
 12. Sacheva, O. (2014). Dytiachyi khor u shkoli: malenki taiemnytsi velykoho uspiikh [Children's choir at school: little secrets of great success]. *Uchytel muzychnoho mystetstva. No. 12.* 10-14 (ukr).
 13. Sbitnieva, L. M. (2015). Rozvytok systemy muzychno-estetychnoho vykhovannia v Ukraini: istoryko-pedahohichnyi dyskurs: monohrafiia [Development of the system of music and aesthetic education in Ukraine: historical and pedagogical discourse: monograph]. Kyiv: Pedahohichna dumka (ukr).
 14. Umanskyi dytiachyi khor «AEDA» vidomyi daleko za mezhamy ridnoho mista: veb-sait: [Uman Children's Choir "AEDA" is known far beyond his hometown]. Retrieved from: <http://uman.info/ua/tourism/article/umanskyi-dytyachyy-hor-aeda-vidomyi-daleko-za-mezhamy-ridnogo-mista--540.html> (date of appeal: 01.05.2022) (ukr).
 15. Yunda, V. V. (2021). Pidhotovka maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva do roboty z dytiachym khorom [Preparation of the future teacher of musical art to work with children's choir]: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / DZ «Luhanskyi nats. un-t im. T. Shevchenka». Starobilsk (ukr).

REVIVAL OF TRADITIONS OF CHILDREN'S CHOIR PERFORMANCE IN UKRAINE IN THE 21ST CENTURY

O. F. Sbitnieva

The article studies the history of children's choral performance in Ukraine from the second half of the twentieth century to the present, analyzes the activities and creative achievements of children's choral schools as centers of fostering love of choral art in the younger generation.

It is emphasized that Ukraine has a long tradition of children's choral performance and has accumulated considerable practical experience in educating children in choirs.

The author of the article notes that there is a fact of significant reduction of the importance of children's choral performance in educational institutions, which requires the revival, preservation and enrichment of the traditions of children's choral performance in Ukraine.

Having analyzed the experience of practical activities of children's choirs in Ukraine, the author states that choral singing has always been the most accessible, emotional type of children's collective creativity, which has an impact on the spiritual, emotional, and aesthetic development of children.

The author of the article notes that vocal and choral education influences the formation of musical culture of the younger generation.

It is underlined that there is a need to revive the traditions of mass children's choral performance in Ukraine, which are to raise love to national musical art amongst younger generation by engaging in choral activities; personal development and creative realization of each member of the choir; concert activities; active participation in competitions and festivals, where choirs will be able to worthily represent and promote Ukrainian choral art not only within our country but also abroad.

Key words: *children's choral performance, children's choral schools, choral art, musical culture, choir, choral singing, choir group, school choir, children's choir studio, children, younger generation, traditions, children's creativity, choral competitions, festivals.*

Сбітнєва Олена Федорівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка (м. Київ, Україна). E-mail: sbitneva.elen@gmail.com

Sbitnieva Olena Fedorivna – Candidate of Pedagogical Sciences (Ph.D.), Associate Professor of Academic and Pop Vocal, Institute of Arts, Borys Grinchenko Kyiv University (Kyiv, Ukraine). E-mail: sbitneva.elen@gmail.com

ЗМІСТ

Алексєєва О. Р., Курліщук І. І. Феномен виховного простору соціокультурного пограниччя Сходу України у формуванні громадянськості студентської молоді	6
Antonova G.A., Solopova T.G. The Social Status of the Japanese Teacher and the Influence of the Teacher's Personality on the Moral Education of Students	17
Боднарук І. М. Концертно-виконавська діяльність як засіб духовного розвитку здобувачів вищої музично-педагогічної освіти	24
Борисова С. В., Литвинов О. М., Полстянкіна І. П. Анатолій Білошицький – педагог (з історії Київської муніципальної академії музики ім. Р. М. Глієра)	34
Букач М. М. Григорій Савич Сковорода та громадський бюджет як форма взаємодії влади і суспільства.....	52
Вдовіченко О. В., Кондратьєва І. П., Балла Л. В. Психологічні особливості толерантності майбутніх психологів.....	64
Вітченко А. О. Дієвий гуманізм захисників України як противага рашизму.....	78
Зеленов Є. А. Виховання культури миру як запорука планетарної безпеки	91
Карпець Л. А., Лінченко Н. Ю. Рідна мова як духовна сила народу	99
Козьменко О. І. Освіта як засіб формування культури миру	109
Кондрацька Л. А. Культура миру: духовний вимір освіти майбутнього.....	119
Нелін Є. В. Гуманістичний психоаналіз Еріха Фромма та його значення для сучасної педагогічної науки	131
Онегіна В. М., Антощенкова В. В. Основи глобальної продовольчої безпеки	140
Охріменко З. В. Роль трудового виховання і профорієнтації в умовах воєнного стану	150
Панчук А. П., Панчук І. В., Шелюк В. О., Кашуба А. А. Сучасні підходи вдосконалення фізичної підготовки студентів у вищих закладах освіти.....	161

Пелех Ю. В., Матвійчук А. В.	
Ціннісний інтелект в контексті формування світогляду особистості у новітньому поствоєнному світі	174
Потапчук Т. В., Пукас І. Л., Серман Т. В.	
Цифрові технології у професійно-педагогічному розвитку педагога	187
Сафонова І. О.	
Ідея «внутрішньої людини» у вихованні позитивної особистості	199
Сбітнєва Л. М.	
Розвиток вокально-хорових жанрів у творчості композиторів і педагогів Донеччини	214
Сбітнєва О. Ф.	
Відродження традицій дитячого хорового виконавства в Україні у XXI столітті	223
Сізов В. В., Шевяков О. В., Славська Я. А.	
Педагогічні імплікації культурно-історичної теорії Л. Виготського	233
Толочко С. В., Шевченко Н. О.	
Екологічна безпека як складник культури миру в українців	247
Трусей Л. Г.	
Кордоцентризм як проявлення духовності в українській філософській думці	255
Тюріна Т. Г.	
Інтуїція як активна дійова складова духовного пробудження особистості	266
Шередько І. Г.	
Використання українського музичного фольклору в організації системи занять з учнями початкової школи як спосіб формування ціннісного ставлення до Батьківщини	279
Шетеля Н. І.	
Методичні аспекти експериментальної перевірки ефективності моделі аксіорозвивального середовища як засобу професійної підготовки майбутнього фахівця в галузі культури і мистецтв	290
ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ.....	307
GUIDELINES FOR THE AUTHORS.....	311